

KİLİSTR

T.C. KONYA VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

T.C. Konya Valilii l Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları
Yayın No: 267

Editör

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Fotograflar

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivi

Tasarım

Şiraze Ajans

Tercüme

Yelken Tercüme

Enformasyon

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Aziziye Mah. Aslanlıkışla Cad. No:5 Karatay/Konya - Türkiye
Tel: +90 332 353 40 21 Fax: +90 332 353 40 23
www.konyakultur.gov.tr - konyatourism@kulturturizm.gov.tr

Baskı ve Cilt

Erman Ofset

Fevzi Çakmak Mah. Bsan O.S.B. Özlem Cad. No:33/G Karatay-Konya
Tel: +90 332 342 01 55 Fax: +90 332 342 21 63

Bu broşür, T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından
Başbakanlık Tanıtma Fonunun katkılarıyla bastırılmıştır.

Basım Tarihi: Haziran / 2016 - KONYA

KİLİSTRΛ

T.C. KONYA VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR ve TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

COĞRAFÎ KONUM

Kilistra (Gökyurt) antik kenti, Konya'nın 45 km. güneybatısında, Hatunsaray (Lystra) mahallesinin ise 14 km. kuzeybatısındadır. Çevresinde Kumralı, İlyasba, ve Evliyatekke mahalleleri bulunmaktadır. 2010 m. yüksekliğindeki Alisumas (All-Sumas) dağının 4 km. doğusunda bulunan Kilistra'nın denizden yüksekliği 1373 m. dir.

ULAŞIM

Konya-Antalya karayolunun 33. km.'sinden güneye dönülüp, Kayalı (Tolasa) ve Kumralı mahalleleri üzerinden 12 km. daha gidilerek Kilistra'ya (Gökyurt) ulaşılabilir. Konya'dan, yeni açılan 34 km.'lik Kilistra Turizm Yolu kullanılarak veya

Konya Hatunsaray yolunun 34. km.'sindeki Gökyurt (Kilistra), Güneydere (Bot-sa), Yeşildere (Detse), Evliyatekke, Kayalı (Tolasa) yol ayrımından sağa dönerek 15 km.'lik yol ile de Kilistra'ya gidilebilir.

JEOLojİK YAPI

Kilistra ve çevresi jeolojik olarak üst miyosen devre tarihlenen, yanardağ püskürt-me tüflü tekparça kayalıklardan oluşmaktadır. Yüzey yapısı andezit çakıllı olan bölge Kapadokya, İhlara, Taşkale (Karaman) oluşumlarıyla benzer özellikler göstermektedir. Günümüzde Gökyurt olarak bilinen yerleşim merkezi, yumuşak lav oluşumlu ve dik yamaçlı bir plato üzerindedir.

TARİHÇE

Kilistra'da bulunan seramik eserlerden bölge tarihinin Geç Tunç Çağına kadar gittiği anlaşılmaktadır. Kilistra'nın üzerinde kurulduğu höyük Helenistik ve Roma dönemlerinde yerleşim yeri olarak kullanılmış ve Bizans döneminde kayalara oyulan yerleşmeler daha geniş bir alana yayılmıştır. Kazılarda, Sandıkkaya (Haç Planlı Şapel) civarında akıntı moloz içerisinde bulunan obsidyen parçaları höyükte köklü bir dip tarihin olabileceğini göstermektedir. Höyükte bulunan yeraltı kentinde yapılacak araştırmaların, kentin tarihini daha derinlere götürebileceği tahmin edilmektedir.

Roma döneminde Kilistra bölgesindeki yerleşimler, Detse (Yeşildere), Botsa (Güneydere), Tolasa (Kayalı), Bulumya (Erenkaya), antik Kral Yolu (Via Sebastasta) üzerinde bulunmaktaydı. Bölge bu yüzden merkezi Akkise olan ve Isaura

(Bozkır-Seydişehir) yöresinde hüküm süren, yağmacı Homonad kabilesinin sık sık saldırılarına maruz kalıyordu. M.Ö. 25 yılında İmparator Augustus tarafından bu saldırıları önlemek amacıyla askeri koloniler oluşturulmuştur. Bu kolonilerden biri de Lystra'ya (Hatunsaray) kurularak buraya 7. Lejyon yerleştirilmiştir.

M.S. 1. yy'da Aziz Paul ve Barnabas'ın Pisidia Antiocheia (Yalvaç) üzerinden Iconium (Konya) ve Lystra'ya (Hatunsaray) uğraması sonunda Hristiyanlık bölgede yayılmaya başlamıştır. Lystra (Hatunsaray) ve çevresinde Hristiyanlığa geçen halkın bir yandan Homonad saldırılarına diğer yandan Romalı Pagan ve Musevilerin taciz ve baskılarına maruz kalması sonunda, jeolojik yapısından dolayı saklanma ve savunmaya son derece elverişli olan kayalık Kilistra'ya bu dönemde yoğun bir nüfus göçü kabul etmiştir.

Sonunda M.S. 2-8. yy’larda kayalara oyulmuş kiliseler, şapeller, mezarlar, sığınaklar ortaya çıkarılmıştır.

Şaraphanelerin kazısı esnasında ortaya çıkarılan doğu şaraphanede eşik taşı olarak kullanılan M.S. I. yy.’a ait bir anıt mezar yazıtında (tabula ansata) Kilistra adının geçmesi ve yerinde bulunan (in-sitü) eser vasfı nedeniyle Kilistra kentinin tarihteki yerini ve haritadaki koordinatlarını kesinleştirmesi açısından tarihi bir önem arz etmektedir:

“Gaius’un oğlu Gaius Petronius, Quirina aşiretinden, Kilistra şehri vatandaşı, 7. lejyon’un emekli askerlerinin şefi, iki kere nişan aldım: kolyeler ve bilezikler ve madalyalar. Oğlum Gaius Petronius ve yeğenim Lucius Petronius için bu mezar anıtının yapılmasını vasiyetnamemde emrettim.”

M.S. 4. yy’a ait bir başka mezar yazıtında da Kilistra ismine rastlanılmıştır.

3. yy. ortalarına kadar Hristiyanlığın oldukça yayıldığı bölge, 278 yılında Sasani saldırılarına maruz kalmıştır. 312 yılında İmparator Konstantin'in Hristiyanlığı resmen tanımasıyla rahatlayan bölge, Isauralı (Bozkır) Zenon'un 5. yy'da Bizans tahtına geçmesiyle hızla gelişmiştir. 6. yy başlarında Pers saldırılarına, 7-9. yy'larda Arap saldırılarına maruz kalarak 11. yy'dan itibaren Türklerin egemenliğine girmiştir. 13. yy ortalarından itibaren Karamanoğlu Beyliğinin hakimiyeti kalmış, 1466 yılında Fatih Sultan Mehmed tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır.

KİLİSTRA ve ÇEVRESİNİN HRİSTİYANLIK AÇISINDAN ÖNEMİ

Aziz Paul ve Barnabas, Hristiyanlığı yaymak amacıyla 46-48 yıllarında çıktıkları ilk yolculuklarında, Pisidia Antiocheia (Yalvaç) üzerinden Iconium'a (Konya) gelmişlerdir. Iconium'da (Konya) yaptıkları etkili konuşmalar sonunda aralarında ilk kadın azize olan Azize Thecla'da (Aya Tekla) olmak üzere çok sayıda kişiyi Hristiyanlığa kazandırmışlardır.

Paganist ve saygıdeğer bir ailenin kızı olan on yedi yaşındaki Azize Thecla, evlerinin penceresinden Aziz Paul'u dinleyerek kendini bu yeni dine adar.

Kendini dünyevî işlerden soyutlayan Aziz Thecla'nın bu durumuna üzülen ailesi ve nişanlısı Tamiris, Aziz Paul'u Romalı Vali Cestilius'a şikâyet ederler. Vali Cestilius, Aziz Paul'un cezalandırılmasına, tüm ikna çabalarına kayıtsız kalan ve Hristiyanlıktan döndürülemeyen Aziz Thecla'nın ise yakılmasına karar verir. Ateşe verilen odunların aniden yağın yağmurla sönmesi sonunda Aziz Thecla yakılmaktan kurtulur. Kendisine bir tuzak kurulup öldürüleceği haberini alan Aziz Paul ise Iconium'u (Konya) terk ederek Lystra'ya (Hatunsaray) gider.

Aziz Paul ve Barnabas ise Lystra'ya (Hatunsaray) ulaşarak burada doğuştan kötürüm ve hiç yürüyememiş olan bir genci yürütürler. Bu olaydan çok etkilenen paganist halk, tanrıların insan kılığına girerek aralarına indiğini, Barnabas'ın Zeus ve Aziz Paul'un da onun yardımcısı Hermes olduğunu zannederler. Onlara törenler düzenleyerek boğa kurban etmek isterler. Bunu duyan Aziz Paul ve Barnabas giysilerini yırtarak halkın arasına karışır ve "Biz de sizin gibi insanız ve size müjde getirdik, bu gibi boş şeyleri bırakın ve her şeyi yaratan Tanrıya dönün." diyerek kendilerine kurban sunulmasını engellerler.

Bu yeni dini yaymak için Pisidia Antiocheia'ya (Yalvaç) giden Aziz Paul ve Aziz Thecla burada da yargılanırlar suçlu bulunan Aziz Paul imtiyazlı Musevî Roma vatandaşı olduğu için kent dışına sürgün edilir. Aziz Thecla ise vahşi hayvanların önüne atılır, ancak hayvanlar ona dokunmazlar. Uzun ve zorlu yolculuklardan sonra Seleukia'ya (Silifke) giden ve günümüzde "Meryemlik" denen bir mağaraya sığınan Aziz Thecla, burada dini yayma faaliyetlerinin yanında hastaları iyileştirmeye de başlar. Durumdan rahatsız olan Seleukia (Silifke) ileri gelenlerinin

adamları tarafından öldürölmeye çalışıldığı bir sırada mucizevî bir şekilde ortadan kaybolur.

Aziz Paul ve Barnabas'ın mucizeleri ve dinî faaliyetleri çevre yerleşimlere kadar yayılır. Halkın Hristiyanlığa yoğun ilgi göstermesinden rahatsız olan Iconium (Konya) ve Pisidia Antiocheia (Yalvaç) Musevileri, Lystra'ya (Hatunsaray) ajanlar göndererek halkı bu ikiliye karşı kışkırtırlar. Tařlanarak kentten kovulan Aziz Paul ve Barnabas, Laramanda (Karaman) üzerinden Derbe'ye (Kertihöyük) giderek konuşmalarıyla Hristiyanlığı yaymaya devam ederler. Aynı yolu dönüşlerinde de kullanan Aziz Paul ve Barnabas Hristiyanlığa girmiş halkı inançlarını korumaları için cesaretlendirirler.

İmparator Konstantin'in 312 yılında Hristiyanlığı resmen tanınmasına kadar geçen sürede yoğun baskı gören Hristiyanlar, Kilistra'nın saklanmaya ve savunmaya elverişli bir konumda olmasından dolayı buraya yerleşerek inançlarını yaşamaya çalışmışlardır. Kilistra'da bir mevkiye halen "Paulönü", buradaki bir kiliseye "Sümböl İni" ve kentin antik girişinde bulunan bir çeşmeye de "Sümböl Çeşmesi" den-

mektedir. Sümböl kelimesinin "Sen Pol" (Saint Paul) isminin yöresel telaffuzu olduğu sanılmaktadır. Kilistra'da kayalara oyulmuş manastır kompleksleri, kiliseler, şapeller, mezarlar, sığınaklar, gözetleme kuleleri, toplanma merkezleri, sarnıçlar, şaraphaneler, su yolları, bir köprü ve bir yeraltı şehri bulunmaktadır. Kilistra'nın 4 km. batısında ve bölgeye hâkim bir konumda olan All-Sumas dağının eteklerinde de hâlen bir kale, manastır, kilise ve diğeryapı kalıntıları görölebilmektedir.

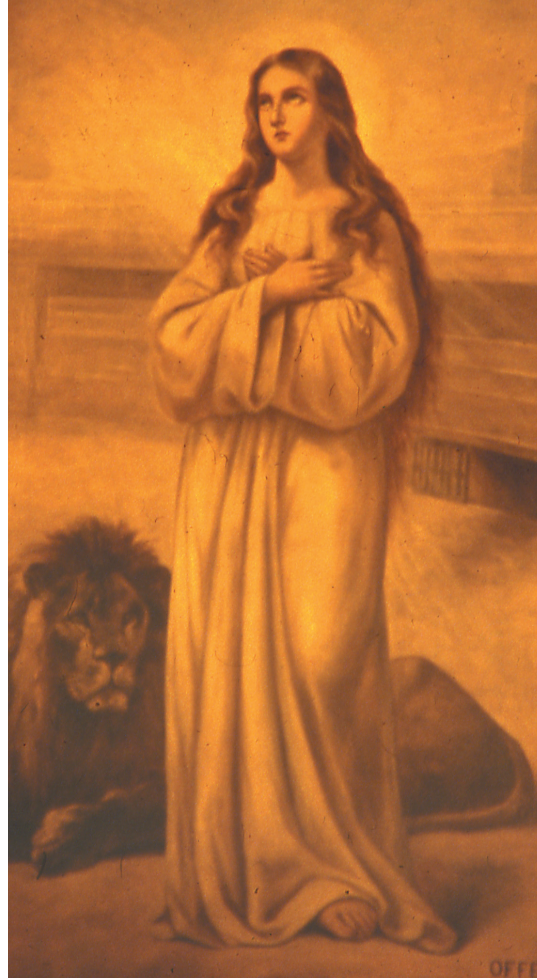
KİLİSTRΛ'NIN İNANÇ TURİZMİNDEKİ YERİ

Vaazları, mucizeleri ve yaşadıklarıyla Aziz Paulus, Paulus'un en seçkin yardımcıları arasına katılan ve Efes Piskoposu da seçilen Timoteus, Azize Thecla ve izinden gittiği için öldürülen aziz ve azizeler bölgeyi inanç turizmi bakımından Hristiyan hacılar için önemli bir ziyaret merkezi hâline getirmiştir.

KİLİSTRΛ'DA YAŞAYAN KÜLTÜR

Gökyurt halkı tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Yörede bol miktarda kabak yetiştirilmekte olup, düğünlerde kadın sofralarında “kabak yemeği” ikramı bir gelenek olarak devam etmektedir. Yöre mutfağında alıç ve yaban eriğinden turşu, ahlattan komposto, gılabbadan (Gilabori-Viburnum Opulus) meşrubat yapılmaktadır. Bu meşrubatın geleneksel tedavide önemli bir yeri vardır. Tanسیونu, şekeri ve kolesterolü düşürdüğü -ayarladığı-, böbrek ve mide rahatsızlıklarına iyi geldiği konusunda yaygın bir inanış vardır. Ayrıca pancardan yapılan pekmez de çokça tüketilmektedir.

Bağcılık yöre tarihi boyunca yaygındır. Üzümcülüğün yaygın oluşu mevki adları arasında Karabağ, Kızılbağ, Kuzbağ, Karşıbağ gibi isimlerin bulunması, bağımsız yapı hâlinde veya evlerde üzüm işliklerinin varlığı yoğun şarap üretimine açıklık getirmektedir. Bu işliklerin İslami dönemde “şirahane” adını alarak işlevlerini

sürdürmesi, bağıcılıktan elde edilen ürünün değerlendirilmesine yüzyıllar boyunca devam edildiğini göstermektedir.

Yörede klasik yöntemle bal üretimi yapılmakta olup, “Kilistra Kara Kovan Balı” haklı bir ün kazanmıştır.

MİMARÎ

Kilistra antik kenti Erken Bizans döneminde doğal kaya oluşumuna paralel olarak beş ayrı mevkide kurulmuştur. Kaya oyuğu yerleşimi şeklindeki kentin kuruluşunda ve yapılaşmasında gizlilik esas alınmıştır. Geriden bakıldığında doğal bir kaya gibi görünen yerleşme yerlerinin iç kısımları geniş mekânlar hâlinde oyulmuş, aydınlatma ve havalandırma kamufle edilerek mazgal ve baca açıklıklarıyla sağlanmıştır.

Mimaride dinî (şapel, kilise, manastır), sosyal amaçlı (mesken, sarnıç, şaraphane, ışlık, atölye, çeşme, mezar), savunma ve güvenlik amaçlı (gözetleme kulesi, garnizon, karakol ve sığınaklar) yapılara rastlanmaktadır.

Yaşayan kentsel doku topografik yapıya uygun olarak “yamaç evler” tarzındadır. Halk mimaride hazır bulduğu ana kayaya oyularak yapılan eski hacimleri fonksiyonunu değiştirerek kullanmaya devam ederken; kendi yaptıkları yapılarda da tüf kayadan keserek, yontarak elde ettiği biçimli taşları ana malzeme olarak kullanmıştır. Yapılar temelden çatıya kadar taştan olup, genellikle iki katlı ve düz damlıdır.

KİLİSTR'A'NIN TARİHÎ YERLEŞİM ALANLARI

1- DEVREK

Kilistra'nın güneydoğusunda dik yamaçlı platoda antik kent girişinin olduğu bölgedir. Devrek'te Lystra'dan (Hatunsaray) gelen antik yol, kent girişi, kayalara oyulmuş gözetleme kulesi, karakol ünitesi, açık ve oda mezarları (nekropol), bir su sarnıcı ve Sümbül Çeşmesi bulunmaktadır.

2- KONACAK

Kilistra'nın batısında, bir dil gibi kuzeye doğru uzanan kaya kütesinin bulunduğu bölgedir. Doğu yönünde tahrip olmuş durumda bir şapel, oda mezarları ve su dağıtım kanalı sistemleri mevcuttur. Batı yönünde geniş ve doğal bir avluya bakan bir manastır kompleksi, bir şapel, manastırın yakınında Sandıkkaya olarak adlandırılan haç planlı kilise ve kilisenin bitişiğindeki terasta ise tahrip olmuş durumda yapı grubu bulunmaktadır.

3- HÖYÜK (KÖY MERKEZİ)

Kilistra'nın tam merkezinde bulunan tuf kayalık tepedir. Saklı bir yeraltı kenti özellikleri göstermektedir.

4-KOYAK VADİSİ (PAULÖNÜ)

Kilistra ile batı yönünde Kilistra'ya bitişik durumdaki Ardıçlı tepe arasındadır. Ardıçlı tepenin, Kilistra yönünde Paulönü Kilisesi (Sümbül İni Kilisesi) ile şapeller, güneybatı tarafında ise bir nekropol alanı bulunmaktadır.

5- BAŞPINAR HARMANLARI

Kilistra'nın kuzeybatısında, Ardıçlı tepenin ise kuzeyindedir. Kilistra'nın en büyük su sarnıcı (Katır ini) buradadır.

6- SÖĞÜTLÜDERE

Kilistra'nın 400 m. kadar kuzeybatısında, Başpınar Harmanlarının kuzeyinde yer alır. Büyük bir şaraphane, bir şapel ve bir su dağıtım ünitesi bulunmaktadır.

7- SIĞIRÖNÜ

Kilistra'nın kuzeyinde yerleşimin hemen çıkışında, Hatunsaray ve Kumralı yollarının ayrıldığı bölgedir. Bir sarnıcı, gözetleme kulesi ve seramik atölyesi (Kapçı ini) görülebilir.

8- BAYRAM HACI İNLERİ

Kilistra'nın 500 m. kadar kuzeyindeki doğu-batı ekseninde uzanan tuf kayalık mevkiidir. İyi korunmuş durumda bir manastır kompleksi bulunmaktadır.

9-CİĞER YERİ

Kilistra'nın 400 m. kadar güneybatısındaki tepelik mevkiidir. Bölgede bir nekropol, tepenin üst kısmında iki tane şapel, bölgeyi Kilistra'ya bağlayan yol üzerinde ise bir köprü görülebilir.

KİLİSTRΛ'DAKİ ÖNEMLİ TARİHÎ YAPILAR

1- KRAL YOLU DEVREK KAPISI KARAKOL KOMPLEKSİ

Devrek'te Lystra'dan (Hatunsaray) gelen antik yolun kente giriş noktasında bulunan kaya kütesinin üzerinde antik yola ve çevreye hâkim, kent girişini kontrol altında tutan bir konumdadır. Çevresi duvarlarla örülü bir avlunun etrafında, kayalara oyulmuş ikisi büyük biri küçük üç odadan oluşmakta, sarnıç, taş kurnalı bir su yatağı bulunmaktadır.

Devrek'te karakoldan başka, yaklaşık korunabilen 250 m.'lik antik yol, kent girişindeki Sümbül çeşmesi, bir sarnıç, zeminden 2.5 m yüksek, kayaya oyulmuş gözetleme kulesi, kayalara oyulmuş açık mezar nişleri ile oda mezarları da görülebilir.

2- KONACAK MANASTIRI

Konacak mevkiinde bir dil gibi kuzeye doğru uzanan kayalığın batı cephesine üç kat olarak oyulan manastır kompleksi iki mezar odası, bir mutfak, bir toplanma odası, bir kesiş odası ve işlevi belirlenememiş bir diğer odadan

oluşmaktadır. Kompleksin önünde doğal bir meydan bulunmakta olup tüm üniteler bu meydana bakacak şekilde sıralanmıştır. Manastır kompleksinin en güneyinde arcosolium tipinde ve girişleri zeminden daha yüksekte iki tane mezar odası, mezarların kuzeyinde üç basamakla çıkılan, giriş kapısı diğer yapılara göre görkemli, yonca kemerli bir oda bulunmaktadır. Manastır kompleksinin en kuzeyinde güney ve doğu duvarları yıkılmış durumda bir mutfak görülmektedir.

Bu manastır kompleksinde bir kilise veya şapel mevcut değildir. Manastır, bununla birlikte, güneyindeki kayalık alanda bulunan ve Kilistra'nın en önemli yapısı sayılabilecek olan Sandıkkaya (Haç Planlı Kilise) ile bağlantılıdır.

Bu kompleksin ikincil olarak kent meclisi olarak kullanılmış olması da muhtemeldir.

3- SANDIKKAYA (HAÇ PLANLI ŞAPEL)

Konacak mevkiinde, Konacak manastırının güney kısmındaki kayalıkların arasında gizlenmiş durumdadır. Tek parça bir kaya kütesinin içinin ve dışının oyulması ve yontulmasıyla yapıldığından uzaktan bakıldığında hemen fark edilememektedir. Haç planlı, 7-8. yüzyıllarda yapıldığı tahmin edilen şapel, giriş, naos, apsis ve bir kriptadan oluşmaktadır. Şapelin girişi batı haç kolunun batısında olup, üst kısmı kemer şeklinde işlenmiştir. Kemer alınlığında yuvarlak bir madalyon içinde sekiz kollu bir Yunan haçı görülmektedir.

Burada bulunan Selçuklu sikkeleri ve seramik kaplar aynı dönemlerde birlikte yaşıldığı fikrini vermektedir.

Haç planlı şapelin girişinin karşısında bir kaya kütesine oyulmuş, kesiş odası olduğu zannedilen, iki katlı bir yapı bulunmaktadır. Şapelin güneyindeki terasta ise, kapıları batıya bakan, avlulu, ortadan bir duvarla iki bölüme ayrılmış iki tane ev, bir sulama kanalı, bahçe olarak kullanılmak için açıldığı zannedilen küçük alanlar ve çeşitli yapı grupları ortaya çıkarılmıştır. Şapel ile şapelin üst tarafındaki mekânlara ve alt tarafındaki Konacak manastırının önündeki doğal avluya ulaşımı sağlayan taş basamaklı merdivenler ile dar patika yollar görülmektedir.

4- PAULÖNÜ KİLİSESİ (SÜMBÜL İNİ KİLİSESİ)

Koyak Vadisinde, Ardıçlı Tepenin güneydoğusunda, Paulönü mevkiindedir. Tek nefli olan kilise, narteks, naos, apsis ve bir kriptadan oluşmaktadır. Kilistra'da narteksi (ön giriş) olan tek kilisedir.

Kilisenin doğusundaki yuvarlak kemerli dikdörtgen bir girişten girilen narteksin kuzey ve batı duvarlarında ikişer niş bulunmaktadır.

Naos ve narteks duvarlarında fresko izleri, aşırı derecede tahrip olmuş çeşitli plastik rölyefler ve dini içerikli süslemeler göze çarpmaktadır.

Kriptanın girişi naosun güney duvarındadır. Tavanı kubbe şeklinde olan kriptanın zeminine doğu-batı doğrultusunda, yan yana oyulmuş iki tane mezar nişi mevcuttur.

Naosu ve apsisi birbirinden ayıran bir templon bulunmamaktadır. Naos ile apsis arasındaki ayırım apsis zemininin yükseltilmesiyle sağlanmıştır.

Kemerli pencerelerde kalan geometrik boyalı bezeme ile merkezi mekanın duvarlarındaki panolara bölünmüş dini kaynaklı plaster kabartmalar kompleksin ikonaklast (ikon kırıcı) dönem öncesinde de sonrasında da işlevini sürdürdüğünü belgelemektedir.

Paulönü mevkiinde, Sümbül Kilisenin sağında ve solunda bloklar halinde 2-3 katlı mekânlar bulunmaktadır. Bu mekânların kiliseyi tamamlayan yapılar olduğu düşünülmektedir.

5- SARNIÇ (KATIR İNİ)

Başpınar harmanlarında, Ardıçlı tepenin batı eteğindedir. Yamaçtaki tek parça bir kayaya oyulmuştur. Kilistra'da bulunan sarnıçların en büyüğüdür. Kuzeyde bulunan sarnıcın kapısından, kayadan yontulmuş bir merdivenle ana mekânı oluşturan depo kısmına inilmektedir. Sarnıcın deposu giriş zemininden yaklaşık iki metre aşağıdadır. Dikdörtgen planlı olan depoda, bir sırada dört tane olmak üzere, ana kayadan yontulmuş iki sıra hâlinde sekiz sütun bulunmaktadır. Sütunlar birbirlerine kemerlerle bağlı olup, sütun sıralarının ara ve kenar boşluklarından üç tane nef meydana gelmiştir. Neflerin tavanı beşik tonoz şeklinde oyulmuştur ve orta nefin tavanı yan neflerden daha yüksektir. Girişin solundaki nefin zemininde bir çukur, bu çukurun tam tepesinde ise su dolum deliği bulunmaktadır.

Sarnıcın üstünde su toplama kanalları (avgın) ve haznesi bulunmaktadır. Kayanın oyulmasıyla açılan kanalın üzeri taştan kapakların sıralanması suretiyle örtülmüştür. Sarnıç deposuyla aynı kotta olan sarnıcın ön kısmında ise su dağıtım kanalları bulunmaktadır. Bu kısımdaki kaya kütlelerine açılan kanallar ve yivler, sarnıç önündeki kesme taşla yapılan bir kanala bağlanmaktadır. Bu kanalın kapı altındaki kısmında, boşaltım ve temizlik için kullanılan ve çıkışı iç merdivenle bağlantılı iki delik bulunmaktadır. Bu dağıtım kanallarıyla yakında bulunan şaraphaneye, tarlalara ve Kilistra'nın merkezine su sağlanmışır.

6- ŞARAPHANE (ŞİRAHANE)

Söğütlüdere'dedir. Dere yatağına bakan kayaların zemin seviyesinin altına oyulmuştur. Şaraphane iki kapalı mekân ile bu iki mekânın arasında bulunan bir avludan oluşmaktadır. Kuzeyi istinat duvarıyla örülen kayalarda bulunan merdivenle şaraphanenin avlusuna inilmektedir. Ön yıkama bölümü olarak kullanılan avluda dereye giden bir boşaltım deliği bulunmaktadır. Batıdaki mekân tek parça kayadan, doğu-batı doğrultusunda, dikdörtgen şeklinde oyulmuştur. Üzerindeki su kanalından gelen su, taşıma yöntemiyle giriş kapısının bitişiğindeki delikten mekâna verilmektedir. Mekân düz tavanlı olup, güney duvarındaki mazgal pencere dereye bakmaktadır. Mekânın kuzey, batı ve güney duvarlarını çevreleyen, zeminden daha yüksek kotta oyulmuş, altı tane havuz bulunmaktadır. Bu havuzlar üzüm yıkama, çatlatma, ezme, mayalama, tortu çökeltme gibi işlemler için kullanılmıştır. Şaraphane, Başpınar harmanlarındaki su sarnıcına (Katır ini) su dağıtım kanalıyla bağlıdır.

Söğütlüdere'deki bu şaraphanenin dışında başta Konacak manastır kompleksi mutfağı ile karakol ünitesi olmak üzere şarap imalatında kullanılan birçok mekân

bulunmaktadır. Söğütlüdere'de şaraphanenin sırtındaki tarlanın ortasında, değişik yönlerden kanallarla gelen suyun, bir platformdaki havuzlar ve kanallar ile farklı yönlere gönderilmesini sağlayan, kaya zeminine oyulmuş, bir su dağıtım şebekesi de görülebilir.

7- SERAMİK ATÖLYESİ (KAPÇI İNİ)

Sığırönü mevkiinde, Hatunsaray ve Kumralı yollarının ayrıldığı bölgededir. Seramik atölyesi kompleksi kayalara yan yana oyulmuş, birbirleriyle bağlantılı, doğu, orta ve batıda yer alan üç atölye ile bunların ön tarafında bulunan bir fırın ve bir havuzdan oluşmaktadır.

Doğudaki atölye girişinin üzeri ve tavandaki doğal açıklık ahşapla örtülmüştür. Atölye üç bölmelidir.

Ortadaki atölye de üç bölmeli ve düz tavanlıdır. Ana giriş yuvarlak bir kemerle çevrelenmiş olup girişin sağında bir pencere bulunmaktadır.

Batıdaki atölyenin girişi zeminden daha yüksektedir. Üzeri yuvarlak bir kemerle çevrelenmiş olan girişin sağında ve solunda birer pencere bulunmaktadır.

Sığırönü mevkiinde seramik atölyelerinden başka bir sarnıç ile bir de gözetleme kulesi görülebilir. Gözetleme kulesi kayalara oyulmuş iç içe iki odadan oluşmuştur. Kayalıklar arasına gizlenmiş durumda olan kulenin yola tam hâkim durumda bir mazgal penceresi bulunmaktadır.

8- BAYRAM HACI İNLERİ MANASTIRI (DOĞU YAPI GRUBU)

Yerleşimin 500 m. kuzeyinde doğu batı yönünde uzanan tuf kayaların doğu ucunda, üç kat olarak oyulmuş manastır kompleksi, iki şapel, üç mezar, bir mutfak, bir kiler, iki keşiş hücresi ve işlevi belirlenememiş altı mekândan oluşmaktadır. Manastır kompleksinin önünde doğal avlu görevi gören yarım daire şeklinde tek parça kayalık bir zemin mevcuttur. En doğuda yan yana bulunan iki tane şapel de tek nefli olup, dikdörtgen planlı bir naos ve oyma bir templonlanaostan ayrılan yarım daire planlı apsisten meydana gelmiştir. Apsislerin doğu duvarlarında birer altar vardır.

Mezarlardan biri zeminden daha yüksekteki bir duvara açılmış bir niş içindedir. Diğer mezarlar ise avlu görevi gören kaya zemine açılmış mezar nişlerinden oluşmuştur.

Mutfak olduğu tahmin edilen kısım, şapellerin batısında güney yönü tamamen açık olan bölmenin yanındadır. Zemin hizasında olan mutfağın iki pencere ve zemininde iki büyük çukur bulunmaktadır. Manastırın en batısındaki büyük odanın kiler olduğu zannedilmektedir. İkinci kattaki odanın işlevi belirlenememiştir. Üçüncü katta bulunan, birbiriyle bağlantılı iki odanın keşiş hücresi, avlu görevini gören doğal kaya zeminin alt kesimlerine oyulmuş diğer odaların ise depo olduğu tahmin edilmektedir.

9- BAYRAM HACI İNLERİ MANASTIR (BATI YAPI GRUBU)

Manastır kompleksinin bulunduğu kayaların batı ucunda, manastırla bağlantılı olduğu düşünülen bir şapel, bu şapele bağlı keşiş odası, mezar odası, vaftiz odası, kaya mezarı, sığınak ile diğer odalar bulunmaktadır.

En doğudaki kaya kütesinin zemin katında yerden daha yüksekte bir vaftiz odası ve onun üstünde de bir şapel yer almaktadır. Tek nefli olan şapelin naos ile apsisini ayıran ahşap temponun tutturulduğu oyuntular görülebilmektedir.

Şapelin tam karşısında, içinde su sarnıcı olan keşiş odası yerden 4 m yüksekliktedir ve iç içe geçilen iki bölümden oluşmaktadır.

Keşiş odasının altında L planlı, anıt mezar görünümüne sahip bir mezar odası bulunmaktadır. Mezarın, şapelin kriptası olabileceği düşünülmektedir.

Keşiş odasının üzerindeki sığınığın bir sofası ve bu sofanın sağında ve solunda birer odası mevcuttur. Sürgülü döner taş şeklinde girişi olan sığınığın sofasında biri sarnıç diğeri erzak deposu olarak kullanılan iki çukur görülmektedir.

Sığınığın dışarıdan görülmesi son derece zor olup, buraya şapelin kriptasının bulunduğu ana kayanın kenarlarına açılmış belli-belirsiz basamaklarla çıkılabilir.

Şapelin kriptasının yanında üçgen planlı bir kaya mezarı daha bulunmaktadır.

NASIL GEZİLİR?

Kilistra antik kentine Lystra (Hatunsaray) yönünden gelen ve hâlen taş döşemeleri yerinde korunmuş Kral Yolu izlenerek girilir. İki mezar arasından geçilerek ulaşılan Devrek Kapısı antik yol üzerindeki kent girişidir. Antik girişteki gözetleme kulesi, karakol yapısı, sarnıç ve mezarlar gezildikten sonra kentin içine uzanan tarihî yoldan yürüyerek Konacak mevkiindeki tipik kaya oyuğu mezarlar (nekropol), Haç Planlı Şapel (Sandıkkaya), Berberhane Şapeli, Konacak Manastırı-Kent Meclisi (Kadirağaini), sığınak ve Bizans dönemi minyatür mahalle gezilir.

Buradan batıya devam eden Kral Yolu'nun Yalvaç (Pisidia-Antiochia) yolu bağlantısındaki Sığırönü mevkiinde bulunan sarnıç ve gözetleme kulesi görüldükten sonra Köy Konağına ulaşılır.

Köy Konağının güneybatısındaki Koyak mevkiinde bulunan Paulönü yapı grubu, Sümbülini Kilisesi, şapeli, sığınağı ve bağlı mekânları ile bir manastır kompleksi ve Ardıçlı Tepe'nin güneyindeki çok katlı kaya evleri ve nekropol gezilir.

Köy Konağı'nın batısında yer alan Ardıçlı Tepe'nin eteğindeki Katırini Sarnıcı ve Söğütlü Dere'deki şaraphaneler, su dağıtım ünitesi ve kanallar ile Bayramhacı İleri mevkiindeki manastır kompleksindeki şapeller, mutfak, kiler, saklanma ve inziva odaları, kaya mezarları ve bunlara bağlı mekânlar görülür.

KONAKLAMA

Gökyurt, turizm olgusunu benimseyen, geleneksel Türk konukseverliğini yaşatan şirin bir Anadolu beldesidir. Eski Halk Evi binası restore edilerek grup konaklamasına elverişli bir mekân hâline dönüştürülmüştür.

KİLİSTRA

